

Samenvatting

De bewoners van verpleeghuizen en andere instellingen betalen hun waskosten zelf, terwijl die voor bewoners van verzorgingshuizen ten laste van de AWBZ komen.

Het CVZ adviseert om de waskosten voor bewoners van AWBZ-instellingen uniform te regelen en daarbij aan te sluiten bij de regeling zoals die van oudsher geldt in de AWBZ. Dat houdt in: het wassen van de wasbare kleding komt ten laste van de verzekerde; extra waskosten als gevolg van de aandoening van de verzekerde komen - net zoals nu ook het geval is in alle andere AWBZ-instellingen - ten laste van de AWBZ.

Dat de waskostenregeling voor verzorgingshuizen afwijkt ten opzichte van alle andere AWBZ-instellingen is om twee redenen niet langer te rechtvaardigen.

Ten eerste geldt al per 1 april 2003 voor alle bewoners van AWBZ-instellingen eenzelfde eigen bijdrage. Door de vergoeding van de waskosten hebben de bewoners van verzorgingshuizen nu meer bestedingsruimte dan bewoners van andere AWBZ-instellingen.

Ten tweede is het met de invoering van de zorgzwaarte-bekostiging niet meer mogelijk een onderscheid te maken tussen 'verzorgingshuizen' en 'verpleeghuizen'.

Het CVZ adviseert om voor de huidige bewoners van verzorgingshuizen een overgangstermijn te hanteren van een jaar nadat u het voornemen van een wijziging van de regelgeving heeft bekendgemaakt.

Het CVZ heeft een scenario overwogen waarbij de waskosten voor bewoners van alle AWBZ-instellingen ten laste van de AWBZ komen. Het betreft echter geen noodzakelijke zorg en is daarom ook geen te verzekeren zorg. Bovendien kost een dergelijke maatregel naar schatting 60 miljoen euro extra.

Het is gebruikelijk dat een AWBZ-instelling het wassen van de kleding tegen een redelijke vergoeding regelt. Dit ligt zo in het verlengde van de lichamelijke zorg dat dit geen vrijblijvende service is.

Voor de huidige bewoners van verzorgingshuizen betekent de maatregel extra kosten van tussen de € 20 en € 35 per maand. Als instellingen gekort worden voor hetzelfde bedrag als dat wat zij als vrijwillige bijdrage voor het wassen van kleding ontvangen, is de maatregel voor instellingen budgetneutraal. Het is aan de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) om de bekostiging aan te passen en de werkelijke financiële gevolgen te berekenen.

Voor de AWBZ-kas betekent de maatregel op termijn een bezuiniging van tussen de 23 en 35 miljoen Euro.

1. Waskosten in AWBZ-instellingen

Met de invoering van de zorgzwaartebekostiging is het niet meer mogelijk een onderscheid te maken tussen 'verzorgingshuizen' en 'verpleeghuizen'. Het CVZ vindt het daarom opportuun de regeling van waskosten voor bewoners van AWBZ-instellingen te uniformeren.

Dit advies is op 8 oktober 2007 uitgebracht aan de staatssecretaris van VWS.

2. Advies

Uitstroom

Het wassen van wasbare kleding behoort niet tot de noodzakelijk te verzekeren zorg. In de AWBZ is dat ook nooit het geval geweest. Historisch is bij verzorgingshuizen een andere praktijk gegroeid. Om te komen tot een uniforme regeling van de waskosten adviseert het CVZ de staatssecretaris aan te sluiten bij de regeling daarvan in de overige AWBZ-instellingen. Dat houdt in dat de kosten van het wassen van wasbare kleding ook in verzorgingshuizen ten laste van de verzekerde komen.

Extra waskosten die het gevolg zijn van de aandoening van de verzekerde blijven, net zoals nu ook het geval is in alle AWBZ-instellingen, ten laste van de AWBZ komen. In de praktijk blijkt het lastig om te bepalen wanneer daarvan sprake is. Het CVZ is van mening dat de zorgaanbieder met de cliëntenraad moet bepalen hoe hiermee in de instelling wordt omgegaan. Het CVZ zal met Actiz en LOC werken aan een handleiding daarvoor.

De meeste verzorgingshuizen hebben de wasregeling opgenomen in de zorgovereenkomst, conform de modelovereenkomst van Actiz en LOC. Hierin is vastgelegd dat eenzijdige wijziging niet mogelijk is, tenzij er sprake is van wijziging van de regelgeving.

Het CVZ adviseert daarom om de maatregel niet direct te nemen, maar in te laten gaan bij de eerstvolgende wijziging van artikel 9 Besluit zorgaanspraken. Instellingen kunnen dan de zorgovereenkomst wijzigen.

3. Consequenties

3.a. Voor de verzekerde

Voor de individuele verzekerde die nu in een verzorgingshuis is opgenomen betekent de maatregel extra kosten in vergelijking met de huidige situatie. Het CVZ schat die extra kosten op ongeveer € 35,- per maand als de verzekerde de was laat doen door de instelling. Voor degenen die zelf de was (laten) doen betekent de maatregel dat zij geen restitutie (ruim € 20,- per maand) meer ontvangen. Voor nieuwe bewoners geldt dat zij dezelfde financiële ruimte hebben als wanneer zij in een verpleeghuis of in een andere AWBZ-instelling zouden verblijven.

Voor de inschatting van de extra kosten voor de verzekerde baseert het CVZ zich op een uitspraak van de landelijke geschillencommissie (WMCZ nr. 1 januari 1997), waarin is vastgesteld dat voor cliënten die zijn aangewezen op de zaak- en kleedgeldregeling de vergoeding niet meer mag bedragen dan f 50,- per maand (€ 22,63), terwijl de stoomkosten geheel mochten worden doorbelast. Uit een inventarisatie van de Federatie van ouderverenigingen uit 2004, waaruit blijkt dat de gemiddeld gevraagde vergoeding in de VG-sector € 377,- per jaar bedraagt. Uit deze inventarisatie blijkt overigens ook dat er grote verschillen zijn in de gevraagde vergoeding voor waskosten.

Hierbij benadrukt het CVZ dat vergoedingen voor diensten die niet tot de verzekerde zorg horen, privaatrechtelijk van aard zijn. Een instelling kan, afhankelijk van de situatie, een ander bedrag in rekening brengen. Het ligt voor de hand dat de aanbieder over de hoogte van de vergoeding advies aan de cliëntenraad vraagt. Het is aan de individuele verzekerde om al dan niet op het aanbod van de instelling in te gaan. Het staat de verzekerde altijd vrij om een eigen oplossing te kiezen, zoals het laten doen van de was door familie of bekenden. De genoemde bedragen zijn dus niet dwingend en het gaat uitdrukkelijk om een grove inschatting.

3.b. Voor de instellingen

Het is de taak van de Nederlandse zorgautoriteit (NZa) om de besparingen die verzorgingshuizen kunnen inboeken vast te stellen en dit in de beleidsregels te verwerken. Het CVZ kan hier alleen een benadering van geven. Voor instellingen is de maatregel in principe budgetneutraal als hun budget voor eenzelfde bedrag wordt gekort als de vrijwillige bewonersbijdrage voor de waskosten hen opbrengt. Afhankelijk van het uitgangspunt (de NZa-beleidsregel materiële kosten noemt € 20,43 per maand en de gemiddeld gevraagde vergoeding in

andere sectoren is € 35,-), is dat een bedrag van tussen de € 250 en € 420 per verzekerde per jaar.

3.c. Voor de AWBZ-kas

Voor de AWBZ-kas betekent de maatregel, uitgaande van 90.000 bewoners van verzorgingshuizen, op termijn een besparing van tussen de 23 en 38 miljoen Euro per jaar.

4. Motivering

4.a. Wet- en regelgeving

Waskosten maakt deel uit van de functie verblijf in de AWBZ (artikel 9 lid 1 Besluit zorgaanspraken AWBZ).

4.b. Beoordeling

De bekostiging van de verzorgingshuizen vond vóór 1997 plaats op grond van de Wet op de Bejaardenoorden. De provincies, de vier grote steden en het ministerie van VWS voerden deze wet uit. De algemene praktijk in de bejaardenoorden was dat deze het wassen van de kleding van de bewoners verzorgden.

Tot 2001 vond de bekostiging van verzorgingshuizen plaats op grond van een subsidieregeling van de Ziekenfondsraad. De geleverde zorg bleef onveranderd.

Met de overheveling van de verzorgingshuizen naar de AWBZ op 1 januari 2001 sloot het CVZ bij de uitleg van de (nog instellingsgebonden) aanspraak verzorgingshuiszorg aan bij de gegroeide praktijk, zodat de waskosten van kleding ten laste van de AWBZ kwamen. Dat was ook te verdedigen omdat de maximale wettelijke eigen bijdrage voor verzorgingshuizen hoger was dan die voor andere AWBZ-instellingen¹. Het verzorgingshuis verzorgt de was in principe zelf, maar als de bewoner en de instelling overeenkomen dat de bewoner zelf de was (laat) doen, ontvangt de bewoner daarvoor in de praktijk een vergoeding aan restitutie van bijna €21,- per maand.

Met de invoering van de functiegerichte aanspraken op 1 april 2003 is de aanspraak op verblijf AWBZ-breed geformuleerd. Ook de wettelijke eigen bijdragen zijn met ingang van 1 april 2003 voor de gehele AWBZ uniform geregeld. De legitimatie om bewoners van een verzorgingshuis meer diensten te bieden dan bewoners van andere AWBZ-instellingen is daarmee vervallen. Bewoners van verzorgingshuizen hebben hetzelfde vrij besteedbare bedrag ter beschikking als bewoners van verpleeghuizen en andere instelling, maar hoeven daaruit geen

¹ De maximale eigen bijdrage in het verzorgingshuis bedroeg in 2001 f3670,- terwijl die voor de overige AWBZ-instellingen f3350,- bedroeg.

waskosten te betalen. Het College voor zorgverzekeringen (CVZ) heeft daarom in het Signalement AWBZ: "Tijdens de verbouw moet de verkoop doorgaan"² uw voorganger geadviseerd de waskosten voor verzorgingshuishouders voor eigen rekening te laten komen.

Inmiddels is het onderscheid tussen de bewoners van verzorgingshuizen en verpleeghuizen nog verder vervaagd, en spreekt men steeds meer over 'zorghuizen'. Door de vervaging van het onderscheid tussen verzorgingshuizen en verpleeghuizen is het verzekeren niet uit te leggen dat er verschillen bestaan in aanspraak, puur op grond van de historische achtergrond van de instelling waar men verblijft.

Met de invoering van de zorgzwaartebekostiging valt daarnaast ook het onderscheid in bekostiging tussen de verschillende AWBZ-instellingen weg. Er is naar het oordeel van het CVZ dan ook geen enkele ruimte meer om de waskosten in de ene instelling wel en in de andere instelling niet ten laste van de AWBZ te laten komen. Het is volgens het CVZ noodzakelijk de waskosten bij verblijf in een AWBZ-instelling uniform te regelen.

5. Verdere overwegingen

5.a. Alle waskosten ten laste van de AWBZ

Het CVZ heeft bij het huidige advies de mogelijkheid overwogen de waskosten voor de bewoners van alle instellingen ten laste van de AWBZ te laten komen, zodat verzekeren dit niet zelf hoeven (te laten) regelen, en het onderscheid tussen reguliere waskosten en de extra waskosten in verband met de beperkingen niet meer hoeft te worden gemaakt. Het (laten) wassen van kleding is echter geen noodzakelijk te verzekeren zorg, en is dat binnen de AWBZ tot de overheveling van de verzorgingshuizen ook nooit geweest. Een dergelijke maatregel (het gaat om een uitbreiding van ongeveer 150.000 plaatsen in verpleeghuizen, gehandicaptenzorg en GGZ) kost daarbij naar schatting ruim 60 miljoen Euro extra.

5.b. Zelf wassen

Verzekeren hebben de mogelijkheid om ervoor te kiezen de was zelf te doen (bijvoorbeeld als gezamenlijke activiteit in een gezinsvervangend tehuis), of de was door familie of anderen te laten doen. Daarmee kunnen zij de kosten ervan beperken.

² Signalement AWBZ: "Tijdens de verbouw moet de verkoop doorgaan", CVZ, publicatienummer 206, uitgebracht aan de minister en staatssecretaris van VWS op 23 december 2004.

5.c. Wassen door de instelling

Het is gebruikelijk dat een AWBZ-instelling het wassen van de kleding desgewenst tegen een redelijke vergoeding voor zijn bewoners regelt. De organisaties van cliënten, aanbieders en beroepsgroepen hebben in 2005 normen opgesteld voor verantwoorde zorg, in afstemming met de Inspectie voor de Gezondheidszorg, VWS en Zorgverzekeraars Nederland³. Het hebben van een schoon en verzorgd lichaam maakt hiervan onderdeel uit. Het NIVEL ontwikkelt een landelijk meetinstrument om de kwaliteit van de geleverde zorg te meten: de CQ-index⁴. Ook daarin staan vragen over de lichamelijke hygiëne.

Om aan eisen van lichamelijke hygiëne te kunnen voldoen moet de verzekerde beschikken over schone kleding. Het bieden van de mogelijkheid om tegen redelijke kosten de was te regelen ligt zo in het verlengde van de lichamelijke zorg, dat het CVZ van mening is dat het bieden van de mogelijkheid om tegen redelijke vergoeding de eigen kleding te laten wassen, niet een vrijblijvende service is.

5.d. Reguliere versus extra waskosten

In de praktijk blijkt het vaak lastig om onderscheid te maken tussen de reguliere waskosten, die ten laste van de verzekerde zelf moeten komen, en de extra waskosten die de verzekerde maakt ten gevolge van zijn aandoening (bijvoorbeeld incontinentie of morsen bij voeding). Zorgaanbieders moeten met de cliëntenraad afspreken hoe de instelling het onderscheid tussen reguliere en extra waskosten maakt. Om dat te faciliteren wil het CVZ samen met Actiz en het LOC een modelafpraak maken.

5.e. Bestuurlijke consultatie

Het voornemen om dit advies uit te brengen is voorgelegd aan CSO, CG-Raad, LOC en Actiz. CSO, CG-Raad en LOC gaven aan tegen aantasting van het besteedbare inkomen van bewoners van verzorgingshuizen te zijn, zonder de argumenten die het CVZ voor dit advies heeft te weerleggen.

Actiz wees het CVZ erop dat de model-zorgovereenkomst die LOC en Actiz hebben gemaakt een bepaling inhoudt die eenzijdige tussentijdse opzegging alleen mogelijk maakt bij wijziging van de regelgeving. Ook wees Actiz erop dat het in de praktijk moewillig is de reguliere waskosten te onderscheiden van de extra waskosten tengevolge van de aandoening.

³ Op weg naar normen voor verantwoorde zorg, een ontwikkelingsmodel voor verpleeg- en verzorgingshuizen dat is opgesteld door organisaties van cliënten, aanbieders, beroepsgroepen: Arcares, AVVV, LOC, NVVA, Sting, in afstemming met IGZ, VWS en ZN, 8 juni 2005.

⁴ Consumer Quality Index, een landelijk gestandaardiseerd systeem voor het meten van kwaliteit in de zorg, opgezet in overleg met de partijen van "normen voor verantwoorde zorg".

Het CVZ is van mening dat er geen redenen zijn het bestaande voordeel dat bewoners van verzorgingshuizen hebben ten opzichte van bewoners van andere AWBZ-instellingen te handhaven. Afgezien van de ongelijke positie die daarvan het gevolg is, levert het na invoering van de zorgzwaartebekostiging uitvoeringsproblemen met zich mee.

Omdat veel instellingen en bewoners een overeenkomst hebben gesloten die is gebaseerd op de modelovereenkomst van LOC en Actiz, levert eenzijdige opzegging uitvoeringsproblemen op. Omdat voor de invoering van het volledig pakket toch noodzakelijk is het Bza te wijzigen, verdient het de voorkeur de maatregel daaraan te koppelen. Als die wijziging per 1 januari 2009 plaatsvindt, loopt dit parallel met de daadwerkelijke invoering van de zorgzwaartebekostiging.

Om het onderscheid tussen reguliere waskosten en extra waskosten tengevolge van de aandoening te kunnen maken, zal CVZ de LOC en Actiz faciliteren bij het maken van een richtlijn daarvoor.

6. Auteur

Naam drs. A.M. Hopman

Datum 10 oktober 2007

7. Literatuuroverzicht

1. Signalement AWBZ: "Tijdens de verbouw moet de verkoop doorgaan", CVZ, publicatienummer 206, uitgebracht aan de minister en staatssecretaris van VWS op 23 december 2004.
2. Op weg naar normen voor verantwoorde zorg, een ontwikkelingsmodel voor verpleeg- en verzorgingshuizen dat is opgesteld door organisaties van cliënten, aanbieders, beroepsgroepen: Arcares, AVVV, LOC, NVVA, Sting, in afstemming met IGZ, VWS en ZN, 8 juni 2005.
3. Consumer Quality Index, een landelijk gestandaardiseerd systeem voor het meten van kwaliteit in de zorg, opgezet in overleg met de partijen van "normen voor verantwoorde zorg".

